

UNDERSVISINGSMATERIALE

TILGODESER FÆLLES MÅL

Musik • Indskolingen



- Forrygende folkemusik
- Lær om instrumenter
- Forsøg med lyd
- Associationslytning

Brug før / efter skolekoncert med

BASCO



Levende
Musik i Skolen



INDHOLD

- 3** Sådan bruges materialet

- 4** **Undervisningsmateriale til musik**
- 5** Fælles Mål musik
- 6** Til musiklæreren
- 7** Præsentation af Basco
- 8** Tal om musikken og instrumenterne
- 9** Associationslytning til musik
- 10** Lyttevejledning
- 11** Forsøg med lyd

- 14** **Praktisk info**
- 15** Til kontaktlæreren
- 16** Praktiske oplysninger
- 17** Koncertplakat



Foto: Christian Brandt

MUSIKEKSEMPEL

1. [Diplomat's Lament](#)

Download lydfilen **HER**.

Se 'Til kontaktlæreren' på side 15

Forsidefoto: Karen Relster

SÅDAN BRUGES MATERIALET

Materialet er sammensat, så du kan plukke de opgaver, der er tid til, eller bruge et af de forløb, vi skitserer herunder – men husk meget gerne obligatorisk intro som sikrer, I er godt klædt på til koncerten.

1. OBLIGATORISK INTRO



1. Se præsentation af Basco - 2 videoer, s. 7
2. Tal om de forskellige instrumenter, gruppen spiller på, og se instrument-videoen s. 8

2. TAL OM MUSIKKEN OG INSTRUMENTERNE



1. Se instrumentvideoen igen, s. 7
2. Brug aktiv lytning i nummeret Diplomat's Lament, s. 8
3. Tal om klang, tonehøjder og melodibærende instrumenter, s. 8
4. Lav associationslytning, s. 9

3. LAV FORSØG MED LYD



1. Lav 9 forsøg enten fælles eller som cirkeltræning. Forsøgene går ind i emner som resonans, toneskabelse, forstærkning m.m., s. 11
2. Lav en fælles afsluttende lyttequiz, s. 13



UNDERVISNINGSMATERIALE TIL MUSIK

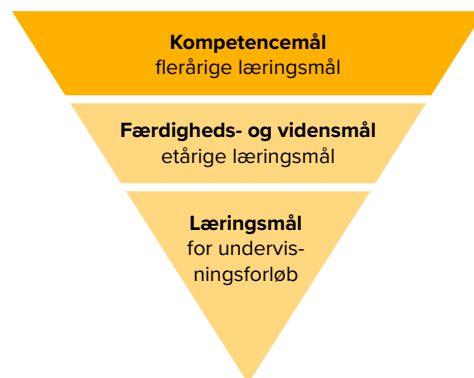
FÆLLES MÅL MUSIK

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Musikforståelse (efter 2. klassetrin)

KOMPETENCEMÅL

2. Eleven kan lytte til og udtrykke sig om musik.



FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL

Musikoplevelse

Eleven kan lytte opmærksomt til musik.

Eleven har viden om aktiv lytning.

Instrumentkendskab

Eleven kan genkende klangen af og navngive forskellige typer af instrumenter.

Eleven har viden om forskellige typer af instrumenter.

KOMPETENCEOMRÅDE

1. Musikforståelse (efter 4. klassetrin)

KOMPETENCEMÅL

2. Eleven kan lytte opmærksomt til og udtrykke sig varieret om musik.

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL

Musikoplevelse

Eleven kan analysere dynamik og klangfarve i musik.

Eleven har viden om dynamik og klangfarve.

EKSEMPLER PÅ LÆRINGSMÅL

1. Eleven kan lytte og agere ved en koncert og få et fagligt udbytte.
2. Eleven har viden om produktion af lyd og toner.
3. Eleven har overvejet og analyseret, hvad musik gør ved en, når man lytter.

BEMÆRK

Ovenstående Fælles Mål er eksemplariske og dækker ikke nødvendigvis hele målgruppen for skolekoncerten. Til gengæld er opgaverne i undervisningsmaterialet enkle at justere i sværhedsgrad og kan tilpasses alle klassetrin i pågældende målgruppe. De udvalgte målpar er med andre ord ikke udtømmende for materialets relevans.

TIL MUSIKLÆREREN



Foto: Ard Jongsma

MUSIKGRUPPE

Basco

MUSIKERNE ER

Anders Ringgaard – *harmonika, trombone*

Ale Carr – *cittern*

Hal Parfitt Murray – *violin, mandolin*

Andreas Tophøj Rasmussen – *violin, bratsch*

KONCERTEN

Med virtuositet, nærvær og pulserende energi tager det prisvindende folk og roots band Basco eleverne med på en autentisk, musikalsk rejse. De forener på fornemste vis skandinavisk, engelsk og keltisk tradition og gør det til deres helt egen originale lyd med sprøde arrangementer og intensitet i særklasse.

Til denne koncert får I lov at opleve musikken helt tæt på, når de fire finurlige spillemænd sætter sig ned midt mellem eleverne, for at skabe musik og fortælle historier med deres instrumenter.

UNDERVISNINGSMATERIALET

Materialet er til musik i indskolingen og er inddelt i 3 afsnit.

1. Til den musikleærer, som vil bruge 1 eller 2 lektioner på en obligatorisk koncertintro.
2. Til den musikleærer, som også vil arbejde med viden om instrumenter.
3. Til den musikleærer, som også vil lave små forsøg med lyd. Afsnittet slttes af med en fælles quiz om at kunne høre lyde.

I øvrigt kan alle sider i materialet tages ud og bruges særskilt.

Der er vejledning til læreren. Se mere på s. 3 'Sådan bruges materialet'.

PRÆSENTATION AF BASCO

Præsentationsvideo – Basco er helt klar til at komme og spille koncert!



Foto: Ard Jongsma

<https://vimeo.com/411326295/3ac0e076c4>

BASCO ER:

Anders Ringgaard – *harmonika, trombone*

Ale Carr – *cittern*

Hal Parfitt Murray – *violin, mandolin*

Andreas Tophøj Rasmussen – *violin, bratsch*

Til koncerten får I lov at opleve musikken helt tæt på, når de fire finurlige spillemænd sætter sig ned midt mellem jer for at skabe musik og fortælle historier med deres instrumenter.

Klik på billedet og se Basco spille nummeret *Stikkeren*:



<https://youtu.be/yTNiuLJYEP0>

TAL OM MUSIKKEN OG INSTRUMENTERNE

1. INSTRUMENTPRÆSENTATION

Se [videoen, hvor instrumenterne præsenteres](#).

Tal om fx instrumentnavne, instrumentfamilier, hvilken klang, hvor høje toner, materialer ell. andet.

Instrumenterne er: mandolin, violin, bratsch, cittern, trækbasun og harmonika.

2. AKTIV LYTNING - DIPLOMAT'S LAMENT

Kopier instrumentbrikkerne her på siden, og klip dem ud enkeltvis. Hver elev skal have 1 brik.

- Lyt til lydfilen Diplomats Lament (4:03). Fortæl eleverne, hvor lang tid de skal lytte. Hold evt. pauser undervejs. Læs mere om aktiv lytning s. 10.
- Hver elev skal være klar til at række sin brik i vejret, når brikkens instrument spiller melodi. De bliver måske snydt i starten, hvor harmonikaen lægger en klang, før melodien starter i mandolinen.
- Hvilke instrumenter er svære at kende fra hinanden, og hvilke er lette? Hvordan hører man forskel på

violin og bratsch? Hvilke instrumenter er bedst til at være melodibærende?

- Hvis eleverne er friske, så tal om, hvilke instrumenter der er underlægning. De skifter også. Lyt igen.
- Lad bagefter eleverne spille 'luftviolin', 'lufttrækbasun' osv., når deres instrument fra brikken spiller.

Melodien er i 3 stykker A, B og C og skifter instrument sådan:

A1 - mandolin

B1 - mandolin

C1 - violin

A2 - violin

B2 - bratsch

C2 - bratsch og cittern

A3 - trækbasun

B3 - violin

C3 - harmonika

A4 - mandolin



ASSOCIATIONSLYTNING TIL MUSIK

Samtale og erfaringsudveksling om, at musik kan bringe en lytter i en bestemt stemning via musikens virkemidler, fx dur, mol, tempo, legato, staccato etc.

1. Musik skaber stemninger. Hvilke stemninger er der på billederne? Hvilken musik kunne passe til?
2. Lyt igen til Diplomats Lament. Er der et af billederne, der passer til musikken? Hvorfor?
Se lyttevejledningen på næste side.
3. Fortæl eleverne, hvad Basco tænkte, da de skrev musikken:
Titlen er engelsk, fordi vi spiller meget i udlandet - på dansk ville den hedde Diplomats Klagesang.
Melodien er skrevet af Basco. Vi synes, at det er en lidt sørgelig og smuk melodi, og titlen har den fået, fordi vi forestiller os, at instrumenterne er en samling af diplomater, der er ved at rydde op efter alle de ulykker, som verdens magtfulde mænd har lavet for at tjene penge eller vinde vælgertilslutning.
4. Se videoen Stikkeren igen, og tal om, hvilken stemning der er i musikken. Og hvorfor.

MUSIK OG VIDEO

1. [Diplomat's lament](#)

2. [Stikkeren](#)

Alle musikeksempler spilles af:

Basco



LYTTEVEJLEDNING

Der er forskellige måder at lytte til musik på, fx

1. **Aktiv lytning**
2. **Lydtapet**
3. **Associerende**
4. **Lytning til koncert**

1. Aktiv lytning foregår tit i musiktimerne, hvor en del af musikundervisningen handler om at analysere musikken på forskellige måder. Aktiv lytning er anstrengende - tankerne kan let myldre ud til andre emner - og man må tage hensyn til dette ved at vælge korte stykker musik eller uddrag af numre.
2. Lydtapetet kender vi nok alle: Vi kommer trætte hjem fra skole eller arbejde, tænder for radioen eller en anden afspiller. Vi hører måske noget af det første nummer, men hurtigt - måske allerede efter 20 sekunder - er vores opmærksomhed ved køleskab, vaskemaskinen, lektierne osv. Lydtapetet kører videre og er med til at skabe en stemning, vi kan lide. Ellers skifter vi musik.
3. At lytte associerende betyder at forsøge at skabe billeder, mens man lytter. Måske handler det mest om at prøve at tømme hovedet for tanker, så musikken kan skabe associationerne. Det er en god ide at slappe af og lukke øjnene for at give tankerne gode, frie betingelser.
4. Lytning til koncert er ikke kun lytning, men også en oplevelse for synet og andre sanser. Ved nogle koncerter kan eleverne endda være deltagere og være med til at skabe koncerten. Så er det let at bevare koncentrationen.

Tal med eleverne om de forskellige måder at lytte til musik på. Kender de dem alle sammen?



Foto: Karen Relster

FORSØG MED LYD

På denne side får I nogle eksperimenter, som alle handler om lyd og lyddannelse.

I må selv vælge ud, hvilke eksperimenter der passer til jeres elevgruppes trin og mulighed for at være selvhjulpne. Man kan sagtens forestille sig at have flere forsøg kørende på samme tid – og have eleverne roterende i grupper a 3-4 fra post til post med forsøg - a la cirkeltræning, men vurder selv.

LIDT BAGGRUNDSVIDEN OM LYD

Lyd er bølger i luften, som sættes i gang af fx et slag på et trommeskind. Luften sættes i bevægelse i bølger, som rammer trommehinden og sætter den i svingninger. Via

det indre øre sendes signaler til hjernen om, at vi hører en bestemt lyd.

Når vi taler om toner, kan de være høje/lyse eller dybe/mørke. En høj tone svinger hurtigt, og en dyb tone svinger langsomt. Vi har valgt at vise dette på en guitar i en af øvelserne. Desuden kan en streng forkortes, så den svinger hurtigere = bliver højere.

Lyden eller tonen i sig selv kan være svær at høre. Derfor 'tilsættes' den en klangbund – et resonansrum. Resonansrum kan være guitar kroppen eller trommens cylinder, som skindet spændes ud over.

1. MÆRK LYDEN

- Spil lyde på en guitar.
- Lad eleverne selv få lov at mærke vibrationerne på låret og i hænderne, når de knipser strengene. Husk vibrationer > lydbølger > lyd.

2. HØJE ELLER LAVE TONER?

- Længden på strengen har betydning for højden af tonen. Vis det på guitaren, og lad eleverne selv prøve. Brug evt. også en ukulele.
- Tykkelsen på strengen har også betydning, da en tyk streng svinger langsomt > giver en dyb tone, og den tynde streng svinger hurtigt > lys tone. Man kan se det på guitarens strenge.

3. FISKESNØREMUSIK

- Skab et strengeinstrument ved hjælp af et stykke fiskesnøre, som får en vægt, fx en spand med sand, i hver ende.
- Snøren lægges over to blyanter på et bord. Nu kan strengen knipses, og der kan eksperimenteres: Hvad sker der, hvis blyanterne flyttes, hvis strengen bliver længere eller kortere? Kan man spille en lille melodi? ►



4. SPILLEDÅSE

- I skal bruge en 'rå' spilledåse uden æske i forsøget:
- Sæt spilledåsen forskellige steder i musiklokalet. Det kunne være på gulvet, i vindueskarmen, på ruden, på armen osv.
- Lyt godt efter, og tal om, hvornår spilledåsen lyder kraftigst, hvornår den har bedst resonansrum. Det vil (forhåbentlig) være på overflader, som kan vibrere og sende lydbølger afsted. En spilledåse har ikke et resonansrum. Derfor fås den ofte i en lille æske, som forstærker lyden.



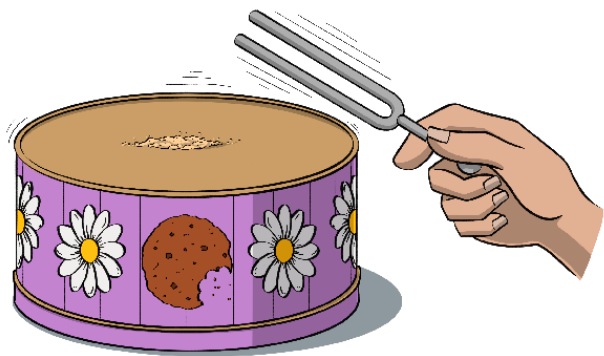
5. STEMMEGAFFEL

- Fortæl om stemmegafflen: Det er den tone, som orkestre stemmer efter, dvs. de skal være enige om, at tonen a er a (440 hertz).
- Se den lille youtube-video: <https://youtu.be/HhW0rbiZ-BRI> med et orkester, der er på vej på plads og stemmer. Man kan hele tiden høre a'et.
- Slå på din stemmegaffel, og lad eleverne høre det hele tiden gennemgående a. Hvis eleverne ikke ved, hvad 'at stemme' betyder, så vis dem, at en guitar ved at skrue på stemmeskruerne kan spille en helt anden tone. Det går jo ikke, når man skal spille flere sammen.
- Slå stemmegafflen an. Det kan næsten ikke høres. Der mangler en resonansbund. Slå gafflen an, og sæt den på fx væggen, vindueskarmen osv. Kan eleverne gætte, hvor resultatet bliver bedst? De har erfaringer med spilledåsen.
- Prøv at sætte gafflen på hovedskallen (prøv på eleverne, hvis de vil), på en kagedåse eller på guitarkassen.
- Lav konklusioner sammen med eleverne > det skal kunne svinge!



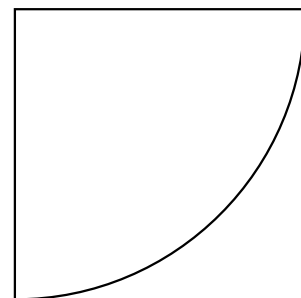
6. SAND PÅ EN KAGEDÅSE

- Se lyden. Vend en kagedåse med bunden i vejret, og drys lidt tørt sand på bunden.
- Slå stemmegafflen an, og sæt den på sandet. Svingningerne bliver helt tydelige i sandet.



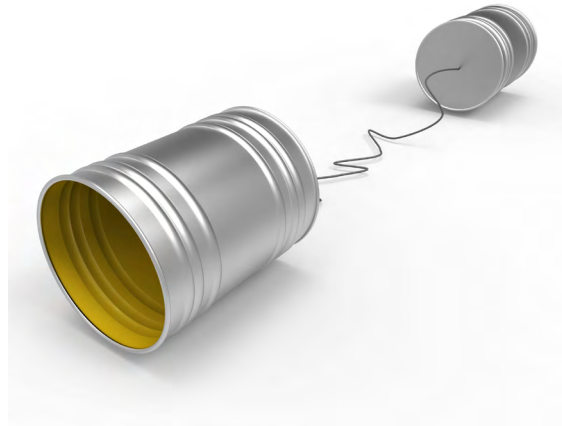
7. TAL I EN TRAGT

- Lav en tragt i karton med facon som et kræmmerhus (en kvart cirkel klipses sammen). Klip hul i spidsen, så der er plads til læberne.
- Prøv både at tale og råbe. Prøv at stå skråt for tragten, når noget siges.
- Når man samler lyden fra et stort område, bliver lyden stærkere. Gør det nogen forskel, om tragten er stor eller lille?
- Hvilke musikinstrumenter bruger en tragt til at forstærke lyden? ▶



8. TAL I EN DÅSOFON

- Lav en dåsofon af to tomme konservesdåser (bedst eller to plastbægre. Sæt gaffatape på de skarpe metal kanter, hvis I bruger konservesdåser.
- Prik hul i dåsen med en hammer og et søm. Sæt en murersnor eller sejlgarn gennem hullerne. Sæt en pind eller tændstik på tværs, så snoren ikke smutter igennem.
- Eleverne skal være sammen to og to. De skiftes til at tale og lytte. Når man siger noget i dåsofonen, sættes snoren i svingninger, og modtagerdåsen opsamler lydbølgerne og forstærker dem.
- Hvad sker der, hvis snoren ikke er stram?



9. SPIL FLASKEMUSIK

- Fyld 5 ens glasflasker med vand, så de cirka spiller 5 trin i en durkala. Man kan blæse i dem (svært for de yngste), eller man kan slå på flaskerne med fx spise-pinde eller en metalpind.
- Lad eleverne spille på flaskerne. Ha' evt. et par ekstra flasker parat, hvis de gerne vil udvide skalaen. Lad dem selv prøve at ramme den rigtige tone, når de fylder flasken.
- Lav konklusioner på, hvorfor tonerne bliver forskellige, når mængden af vand er forskellig. (Når man slår på flasken, sættes luften i svingninger inden i flasken, og man hører en lyd. Jo mere vand der er i flasken, jo kortere bliver svingningerne, og des højere bliver tonen.)



FÆLLES QUIZ

- Genkend en lyd: Vælg 10-12 hverdagsting og små instrumenter fra musiklokalet.
- Ha' en opstilling med et tæppe eller bag et bord, så tingene er gemte.
- Lav en quizseddel til besvarelse, eller få svarene mundtligt efter hver lyd.
- Lav en lyd ad gangen og hør, hvilke svar du får.
- Tingene i quizzen kunne fx være: en saks, der klipper i luften, en blyant, der tabes på bordet, en æggedeler, der lukkes, et stykke papir, der rives, rytmeæg, kastagnetter, rammetromme, koklokke, panfløjte, swanneefløjte, claves osv.



Foto: Basco



PRAKTISK INFO

TIL KONTAKTLÆREREN

MUSIKGRUPPE

Basco

MUSIKERNE ER

Anders Ringgaard – *harmonika, trombone*

Villads Hoffmann – *cittern*

Hal Parfitt Murray – *violin, mandolin*

Andreas Tophøj Rasmussen – *violin, bratsch*

KONCERTEN

Med virtuositet, nærvær og pulserende energi tager det prisvindende folk og roots band Basco eleverne med på en autentisk, musikalsk rejse. De forener på fornemste vis skandinaviske, engelske og keltiske traditioner og gør det til deres helt egen originale lyd med sprøde arrangementer og intensitet i særklasse.

Til denne koncert får I lov at opleve musikken helt tæt på, når de fire finurlige spillemænd sætter sig ned midt mellem eleverne for at skabe musik og fortælle historier med deres instrumenter.

UNDERVISNINGSMATERIALET ER TIL MUSIK

Materialet bedes venligst givet videre til de aktuelle musiklærere på mellemtrinnet.

Kontaktlæreren bedes videreformidle materialet til de involverede musiklærere.

Eventuelle spørgsmål besvares gerne ved henvendelse til LMS på 8619 4570.

Vi ønsker rigtig god fornøjelse med koncerten.

Med venlig hilsen

LMS og Basco



Foto: Christian Brandt

EN GOD KONCERT

Eleverne får den bedste koncertoplevelse, hvis de er forberedt og sidder klar, når koncerten starter. Snak også med dem om, hvad det vil sige at være til koncert.

Som lærer bidrager man bedst ved ikke at tisse, men i stedet sætte sig blandt eleverne og dele oplevelsen med dem.

HENT FRA WWW.LMS.DK

Undervisningsmaterialet downloades som pdf-fil fra LMS' hjemmeside www.lms.dk

Her finder du også musikeksempler til brug i undervisningen.

PRAKTISKE OPLYSNINGER



Målgruppe:	Indskoling
Medvirkende:	4
Max antal elever:	120
Koncertlængde:	45 minutter
Opstillingstid:	20 minutter
Nedtagningstid:	10 minutter
Lokale:	Ikke større end en gammeldags gymnastiksal fx stort klasse-lokale, hyggeligt fællesrum. Rummet skal kunne lukkes af, så der ikke er støj fra eller gennemgang af andre elever. Meget gerne med mulighed for lysdæmpning
Mørklægning:	Hvis muligt vil gruppen gerne have hel eller delvis mørklægning. De medbringer selv lys.
Publikum:	Siddende på gulvet
Strøm:	Nej
Omklædningsrum:	Ja tak
Forplejning:	Vand, kaffe og te. Gerne lidt frugt/brød (4 musikere)
Ved ankomst:	Orkestret henvender sig på kontoret for at blive vist til rette, hvis ikke andet er aftalt
Kontakt til orkester:	Skolens kontaktlærer bedes tage kontakt med orkestret i god tid inden koncerten for at sikre, at alle aftaler er på plads. Informer fx om særlige parkerings- og tilkørselsforhold eller andre særlige forhold vedr. afvikling af koncerten

KONTAKTPERSON



Anders Ringgaard

Mobil: 29 29 14 92

E-mail: basunanders@gmail.com

HUSK AT EVALUERE

Skolernes evaluering af koncerterne og undervisningsmaterialet er vigtig for LMS' videreudvikling af skolekoncertordningen, så derfor opfordrer vi jer til at evaluere efter hver koncert. Det foregår elektronisk via nettet og tager kun få minutter. Evalueringsskemaet findes i skolens koncertplan på www.lms.dk. Brug skolens login for at komme til koncertplanen. Bemærk, at evalueringsskemaet kun kan udfyldes én gang pr. koncert. I koncertplanen vil I også kunne se musikernes evalueringer af mødet med jeres elever, lige som musikerne vil kunne se jeres.

KONCERT



Foto: Karen Relster

BASCO – TÆT PÅ!

KLASSER

STED

TIDSPUNKT